

Mediji i informiranje

Sud Europske unije
PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 26/18
U Luxembourggu 6. ožujka 2018.

Presuda u predmetu C-284/16
Slowakische Republik/Achmea BV

Arbitražna klauzula iz ugovora o zaštiti ulaganja sklopljenog između Nizozemske i Slovačke nije u skladu s pravom Unije

Tom se klauzulom iz mehanizma sudskog nadzora prava Unije izuzimaju sporovi koji se mogu odnositi na primjenu ili tumačenje tog prava

Bivša Čehoslovačka i Nizozemska su 1991. sklopile ugovor o poticanju i zaštiti ulaganja¹ (u daljnjem tekstu: BIT²). BIT-om je određeno da sporove između države ugovornice i ulagatelja iz druge države ugovornice treba rješavati sporazumno ili, ako to nije moguće, pred arbitražnim sudom.

Nakon raspada Čehoslovačke 1993. godine, Slovačka je naslijedila prava i obveze te države koje proizlaze iz BIT-a.

Godine 2004. Slovačka je privatnim ulagateljima otvorila svoje tržište zdravstvenog osiguranja. Društvo Achmea, poduzetnik koji pripada nizozemskoj grupi osiguravatelja, tada je u Slovačkoj osnovalo društvo kći kako bi u toj zemlji nudilo usluge privatnog zdravstvenog osiguranja. Međutim, Slovačka je 2006. djelomično izmijenila odluku o liberalizaciji tržišta privatnog zdravstvenog osiguranja te je, među ostalim, zabranila raspodjelu dobiti od djelatnosti privatnog zdravstvenog osiguranja.

Društvo Achmea je 2008. protiv Slovačke pokrenulo arbitražni postupak na temelju BIT-a, obrazlažući to tvrdnjom da je prethodna zabrana bila protivna tom ugovoru te da mu je tom mjerom nanesena novčana šteta. Arbitražni sud je 2012. utvrdio da je Slovačka doista povrijedila BIT te joj je naložio da društvu Achmea plati naknadu štete u iznosu od oko 22,1 milijun eura.

Slovačka je zatim njemačkim sudovima³ podnijela tužbu za poništenje odluke arbitražnog suda. Prema mišljenju Slovačke, arbitražna klauzula iz BIT-a bila je u suprotnosti s nekoliko odredaba UFEU-a⁴.

Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka), kojemu je u predmetu podnesena žalba, pita Sud je li arbitražna klauzula koju Slovačka osporava u skladu s UFEU-om.

Češka Republika, Estonija, Grčka, Španjolska, Italija, Cipar, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Europska komisija podnijeli su očitovanja u prilog argumentaciji Slovačke, dok Njemačka, Francuska, Nizozemska, Austrija i Finska tvrde da su sporna klauzula i, općenitije govoreći, slične klauzule koje se obično koriste u 196 BIT-ova koji su trenutno na snazi između država članica EU-a valjane.

¹ Ugovor o uzajamnom poticanju i zaštiti ulaganja između Kraljevine Nizozemske i Češke i Slovačke Federativne Republike

² Bilateralni ugovor o ulaganju

³ Budući da je sjedište arbitražnog suda bilo u Frankfurtu na Majni (Njemačka), njemački su sudovi nadležni za nadzor zakonitosti arbitražne odluke.

⁴ Riječ je o člancima 18., 267. i 344. UFEU-a.

U presudi koju je danas donio Sud, prije svega, utvrđuje da u skladu s BIT-om arbitražni sud osnovan u skladu s tim ugovorom među ostalim odlučuje na temelju prava države ugovornice koja sudjeluje u sporu kao i svakog relevantnog ugovora između država ugovornica.

Međutim, s obzirom na značajke prava Unije, kao što su autonomija u odnosu na nacionalna prava i u odnosu na međunarodno pravo, njegovu nadređenost u odnosu na nacionalna prava kao i izravan učinak niza odredaba na građane Unije i države članice, to je pravo, s jedne strane, dio prava koje je na snazi u svim državama članicama i, s druge strane, proizlazi iz međunarodnog sporazuma koji su te države sklopile. Stoga **predmetni arbitražni sud može, zbog oba ta razloga, tumačiti ili čak primjenjivati pravo Unije** i, konkretno, odredbe o slobodi poslovnog nastana i slobodnom kretanju kapitala.

Sud, nadalje, ističe da predmetni arbitražni sud ima posebnu nadležnost u odnosu na nadležnosti slovačkih i nizozemskih sudova, tako da nije dio pravosudnog sustava Slovačke i Nizozemske. Iz toga slijedi da se **taj arbitražni sud ne može smatrati sudom „jedne od država članica”** u smislu članka 267. UFEU-a koji se odnosi na postupak povodom zahtjeva za prethodnu odluku te, prema tome, **nije ovlašten Sudu uputiti prethodno pitanje.**

Kad je riječ o pitanju podliježe li odluka koju je donio arbitražni sud nadzoru suda države članice koji bi Sudu mogao uputiti pitanja o pravu Unije koja su povezana sa sporom o kojem odlučuje arbitražni sud, Sud utvrđuje da je, na temelju BIT-a, odluka arbitražnog suda konačna. Usto, arbitražni sud utvrđuje vlastita pravila postupka i, osobito, sam odabire svoje sjedište te, prema tome, pravo primjenjivo na postupak koji uređuje sudski nadzor valjanosti odluke koju je donio.

U vezi s potonjim Sud ističe da predmetni nacionalni sud može provoditi takav sudski nadzor samo ako mu je to dopušteno nacionalnim pravom, što je uvjet koji u ovom slučaju nije u potpunosti ispunjen s obzirom na to da je njemačkim pravom u ovom području predviđen samo ograničen sudski nadzor. Sud u tom pogledu naglašava da, iako nadzor arbitražnih odluka koji provode sudovi država članica može, pod određenim pretpostavkama, biti opravdano ograničen u postupku trgovačke arbitraže⁵, **to pravilo nije primjenjivo na arbitražni postupak o kojem je ovdje riječ.** Naime, dok prvi postupak proistječe iz stranačke autonomije stranaka, drugi proizlazi iz ugovora kojim države članice pristaju iz nadležnosti vlastitih sudova i, prema tome, sustava pravnih lijekova čija uspostava im je naložena UEU-om⁶ u područjima obuhvaćenima pravom Unije izuzeti sporove koji se mogu odnositi na primjenu ili tumačenje tog prava.

Zbog tih razloga Sud smatra da su **sklapanjem BIT-a, Slovačka i Nizozemska uspostavile mehanizam rješavanja sporova kojim se ne može osigurati da će prethodno navedene sporove rješavati sud koji je dio pravosudnog sustava Unije, pri čemu samo takav sud može zajamčiti punu učinkovitost prava Unije.**

U tim okolnostima arbitražna klauzula iz BIT-a **utječe na autonomiju prava Unije te, prema tome, nije u skladu s tim pravom.**

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da, u okviru postupka koji se pred njima vodi, upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Nancho Nanchev ☎ (+352) 4303 4293

Snimke s objave presude nalaze se na "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

⁵ Presude od 1. lipnja 1999., Eco Swiss ([C-126/97](#)), i od 26. listopada 2006., Mostaza Claro ([C-168/05](#))

⁶ Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a